

UNS TUBELLA DE GELIDA. Cal Boter.

Per Ramon Rovira i Tobella. Dedicat a la família

Els que sempre cerquem avantpassats propis o d'altres ens trobem que anem acumulant documents que poden permetre una reconstrucció d'una història familiar senzilla. Així ha estat a partir del meu quadravi, Josep Tobella i Rigol, que va ser l'estirp de cal Boter de Gelida.

Uns Tobella perquè n'hi ha alguna altra branca que de moment no és la nostra, la de cal Ton Carnisser. La nostra és la de cal Boter. El cognom l'he trobat escrit de diferents maneres: Tovella, Tobella i Tubella.

Els nostres Tobella de Gelida provenen de Sant Sadurní d'Anoia, establerts des del s. XVII provinents segurament de can Tobelleta del terme de Sant Esteve Sesrovires, i molt més enrere d'Esparreguera del mas Prunera, i més enrere de can Tobella del Cairat.

Josep Tobella i Rigol era nat a Sant Sadurní d'Anoia el 1790 i de gran tenia l'ofici boter i de pagès, com el seu pare i el seu avi. A Sant Sadurní n'hi havia una altra branca que eren ferrers, ofici tradicional familiar dels Tobella a Sant Sadurní més reculats. El seu germà Antoni, l'hereu, es va quedar a Sant Sadurní i hi va exercir de boter. Els successors d'Antoni van seguir l'ofici de boters fins ben entrat s. XX a Sant Sadurní d'Anoia. La mare del nostre Josep era de Subirats, Magdalena Rigol del Pujol i Pinyol, casada amb Ramon Tobella i Domènec. Aquests van tenir nou fills, dels quals l'hereu es deia Antoni, el segon fill, i el Josep era el tercer fill, el nostre estirp, ja que el primer fill era una noia.

El meu quadravi Josep es va allistar a l'exèrcit del 1808 fins al 1815. Va lluitar en la guerra del Francès. Josep Tobella i Rigol, natural de Sant Sadurní d'Anoia, en el document de llicència absoluta ens relata que va servir per més sis anys. Un cop llicenciat va tornar a casa dels pares i després va anar-se'n a Corbera de Llobregat, on va residir un cert temps, segurament a fer de boter i de pagès. A finals del 1818, el propietari de ca n'Aragall, Pere Aragall, que després va ser el seu sogre, li estableix una vinya d'unes quatre quarteres de sembradura (uns deu mil m²) a rabassa morta situada dins la propietat de ca n'Aragall, afrontant amb can Margarit i aportava dues càrregues de vi al propietari anualment. Poc després va conèixer la meva quadràvia i el 30 d'abril de 1821 van fer capitols matrimonials al notari de Martorell, Joaquim Par, que on hi intervenen el pare, Pere Aragall i Roig de la Riera, i el germà de Maria, Pau Aragall i Roig de l'Amunt, hereus de ca n'Aragall de Corbera de Llobregat. Maria era la novena dels germans i havia nascut a Corbera el 1797. Josep Tobella i Maria Aragall van contraure matrimoni el 12 de maig de 1821 a Santa Maria de Corbera. L'any següent, el 1822, neix a Corbera el que va ser l'hereu, Ramon, i després van venir sis fills més. El segon, Teresa, neix a Castellví de Rosanes el 1823 i mor a Gelida el 1826; el tercer, Francesc, el 1825; el quart, Francisca, el 1827, que mor el 1829; el cinquè, Maria, el 1831, que es va casar amb Joaquim Gargallo; el sisè, Fèlix, el 1833, que es va casar amb Maria Bosc i Cortada, i el setè, Teresa, el 1837. Del tercer al setè ja neixen tots a Gelida.

Finalment l'any 1824 s'estableixen a Gelida. El desembre de 1824

compren una peça de terra de dos-cents deu pams de llargada per cent pams d'amplada per edificar-hi una casa a Josep Rossell i Villar, de cal Maco. El preu era de pagar set lliures i deu sous, moneda catalana, el dia de Nadal de cada any, ell i els seus successors. El 1845 compren un trosset més terra de sis per nou pams al costat. Ara aquest tros gran de terra ocuparia les cases que hi ha al carrer Vicenç Perelló de 9-11, l'actual cal Boter, fins al núm. 17. Podem veure que darrere la casa hi havia un bon tros de terra per conrear i per tenir-hi bestiar, fins les vendes que més tard veurem. La casa a principis del s. XX tenia una eixida, on hi havia una parra, galliners, conillers, cort per al porc i estable. El 1828 els senyors de Gelida ordenen fer una capbreuació per tal d'actualitzar les seves rendes i cal Boter no se n'escapa, però com que pagava els censos a cal Maco es deslliura del pagament als senyors de Gelida.

Les coses es tomben a finals de la primera guerra Carlina. Josep cau malalt per una demència imprevisible, en què va fer destrosses a casa, i la família decideix de portar-lo a l'hospital de la Santa Creu de Barcelona als voltants de l'estiu de 1839. Encara per Pasqua Florida havia complert com calia en combregar. De l'hospital el deriven a la Casa de Caritat, on ingressa el 4 d'octubre de 1839. El llibre d'homes del registre d'entrada, amb el núm. 10.039 ens en dóna unes dades: *filiació, estat, edat, ofici i senyes personals: Estado: Fatuo. Su estatura: regular. Su religión C.A.R., sus señales, pelo y cejas, negro, ojos negros, nariz regular, color triguero.* Allí passa per diferents sales, com ara la Casa Blanca, de la qual no sabem la ubicació exacta. El febrer de 1854 el trobem en el departament d'«Espurgación». Finalment mor a la casa de la Caritat el 3 de juliol de 1854, als 64 anys i l'enterren a l'hospital l'endemà, segons consta en la seva defunció en el registre municipal de defuncions (núm. 2150) de Barcelona.

La família s'ho passava malament a causa de la malaltia de Josep i l'any 1845 la seva dona, Maria Aragall, i el seu fill Ramon, l'hereu, fan tres establiments de les terres que avui comprenen entre els números 13 i 17 del carrer de Vicenç Perelló, peces de terra que passarien als senyors Josep Borrell, manyà (el Pepus), a Francisco Escuter, negociant de bestiar i a Pere Guixà, fuster, que abans de tres anys havien d'edificar-hi una casa cadascun. Per a aquests tres establiments la família obtenia uns ingressos d'un total de 37,50 pessetes de plata anuals que calia pagar el dia de sant Pere. Amb els anys, aquests censos passarien als Albet-Comelles i, finalment, als Rossell de cal Perejoanet fins la seva redempció a finals del s. XX.

La família, però, feia estades a Barcelona curtes o llargues per anar seguint la malaltia de Josep. El fill, Ramon, el meu rebesavi, es va casar a Sitges, a l'església de Sant Bartomeu i Santa Tecla, el 7 de setembre de 1848, amb Marina Carreres i Miret, natural de Ribes, filla de Joan i de Marina, i el seu primer fill, Ramon o Raimon, neix a Gràcia el 13 de desembre de 1850.

Tot indica que les coses van millorar i Ramon Tobella i Aragall, pagès i vidrier, adquireix una vinya a Miralles a Josep Margarit i Lleonart, comerciant de Barcelona, hisendat de Miralles que li fa establiment a rabassa morta d'una vinya de ceps vells d'uns 23 jornals per plantar-hi ceps nous que han de ser sumoll i xarel·lo, amb data 13 de gener de 1861 al notari

Geroni Archs, de Martorell. Aquesta vinya, anys després, va ser retornada.

Una altra malaltia fa presència en la família el 1866. Ramon Tobella i Aragall, pateix una *hidropesia* (edema) i veient que tot empitjorava fa testament a Gelida. El rector de Gelida, Jaume Planes, ve a cal Boter i redacta el testament amb data 11 de setembre de 1866, en el qual disposa les següents coses: nomena marmessors la seva muller i Josep Borrell, manyà. Deixa a les seves filles Llúcia i Dolors, solteres, cinquanta lliures catalanes, i fa hereu universal el fill Raimon Tobella i Carreras. Ramon mor a Gelida el 26 d'octubre de 1866 a l'edat de 44 anys. La vídua, Marina, com a usufructuària, i el seu fill, van al notari de Sant Feliu de Llobregat, José M. de Molina, l'1 de febrer de 1867 per tal de protocol·litzar el testament i fer inventari dels béns del difunt marit.

Si abans hem dit que Raimon va néixer a Gràcia, les dues filles van néixer a Gelida (Llúcia el 1851 i Dolors el 1854). Van tenir un quart fill, Pere, que va morir petit (1856-1857).

Les filles es casen. La Llúcia, amb l'hereu del Racó el Joan Bargalló i Massana i la Dolors, amb Mateu Mateu i Bitlloch, mestre d'obres, natural de Girona. Marina Carreras, vídua, es casa en segones núpcies amb Jaume Bargalló i Tobella, del Racó, que era l'avi de Joan. Marina mor a la casa del Racó de Gelida el 1899, vídua per segona vegada. L'hereu, Raimon, es casa a Gelida el 1875 amb Ramona Sabater i Herms, natural de Gelida. La filla de Mateu i Dolors, Dolors Mateu i Tobella, esdevindria muller de l'escriptor barceloní i gelidenc d'adopció Alexandre Font i Pla en casar-se a Barcelona el 1899.

Ramona Sabaté i Herms era germana del famós Jaume Sabaté i Herms (*Gelida 1857 - +Granada 1929) —el meu avi li deia l'oncle ric de Vilafranca— que es va fer ric amb els seus negocis d'espart i després amb la venda de peus americans a Vilafranca i en altres llocs per replantar les vinyes arrasades per la fil·loxera.

Raimon i Ramona van tenir cinc fills: Camil (1876-1960), casat el 1903 amb Maria Rossell i Soler, els descendents dels quals podem trobar a cal Cabrer, cal Pisonc i ca l'Escanya-ralets, Mateu (1878-1879), Amadeu (1880-1848), casat el 1918 amb Rosa Figueras i Ollé, a cal Recader, Ramon (1884-1953), que esdevé l'hereu a cal Boter, i Lluïsa (1889-1983), casada el 1912 amb Ramon Esteve i Badell, a ca l'Agutzil. Tots amb descendents fins a l'actualitat. El meu besavi Raimon, pagès, devia ser una mica il·lustrat perquè anotava dades familiars en una llibreta o bé unes breus notes en còpies d'escriptures. En canvi, el seu pare no sabia escriure, però el seu avi sí que sabia escriure una mica. Els fills de Raimon sí que sabien escriure.

La casa i una part del pati amb la remodelació i ampliació de l'any 1909 de la carretera que ve de Martorell i va a Sant Sadurní d'Anoia va patir una expropiació per a la qual al meu besavi li van pagar, després de diverses negociacions amb l'Ajuntament de Gelida, la quantitat de mil pessetes. El mestre d'obres Mateu Mateu i Bitlloch, esmentat anteriorment, va intervenir en les negociacions. Aquesta carretera des de l'any 1872 i fins l'any 1914, aleshores anomenada camí veinal, ara C-243b, i en el pas per la població, es va haver de reomplir en alguns trams i fer-hi murs, tal com podem veure al carrer de Vicenç Perelló i al carrer del Sol. La casa de cal Boter pertanyia

al carrer del Carme, ara tallat pel pas de la carretera amb les escales i el mur que comuniquen al peu de la casa del Senyor. Les cases del carrer actual de Vicenç Perelló van sofrir aquest realçament de la calçada i tots els portals de la banda de cal Boter (recordo les entrades de ca la Jaquelina, cal Patiu, cal Perejoanet...) van patir reformes que en lloc de ser d'entrada plana, després s'hi accedia baixant uns graons. A cal Boter van tallar un tros de casa, com hem dit abans, perquè el pas era molt estret entre cal Boter i cal Pepus, antiga manyeria, casa ara desapareguda totalment. Devia ser en aquesta època, o potser abans, quan es va edificar un cos adjunt a cal Boter que va tenir una nova entrada i habitacions (aquest cos és l'actual entrada de la fonda, l'aparador i el balcó). Uns anys més tard, demanava permís a l'Ajuntament per obrir una finestra que donava al carrer. La finestra devia ser la del pis o la que ara és l'aparador. L'habitació que donava al carrer de V. Perelló, de la part enderrocada, també va ser remodelada. A la part de baix del carrer del Carme hi havia l'antiga entrada i es va habilitar com un petit apartament anomenat ca la Caterina. Allí recordo que s'hi guardaven les pomes, les patates i altres productes agrícoles quan ja no hi vivia la Caterina. No he pogut saber qui era aquesta Caterina. Com a anècdota, la meva àvia deia «*Quan facin obres a la carretera ara toca a l'altra banda tirar enrere*». Es referia a cal Valls Minga, cal Pepus... Era veritat, la documentació ho ha demostrat i l'àvia tenia raó, ara cal Pepus ja no hi és. En el projecte d'enllumenat públic del 1908 de Gelida s'hi pot veure clarament que la casa s'endinsava quasi a mig carrer, ja que estava alineada amb el carrer del Carme. Cal Valls Minga tenia també l'entrada pel carrer del Carme en aquella època.

El meu avi es va casar a Gelida el set d'abril de 1912 en primeres núpcies amb Eulàlia Valls i Fernández (1884-1918), de cal Rubio. Van fer capítols matrimonials dos dies abans de casar-se al notari de Sant Sadurní d'Anoia, Mariano Malagelada. D'aquest matrimoni van néixer dos fills, que després en parlem. Tota la família a finals d'agost del 1914 se'n va a Tamarit de Llitera, al Torricó, a la finca anomenada la Melusa, i allí s'hi estan cinc anys. Aquesta finca la tenien en explotació Jaume Sabaté i Herms i altres socis. Allí hi van estar, creiem, com a masovers. El 1919 tornen a cal Boter. El gener de 1920 mor Raimon Tobella i Carreras poc després de tornar, i la seva dona, Ramona, mor el 1926. Al Torricó el meu avi havia perdut el fill i la primera dona, el Joan que hi va néixer i va morir amb només dos anys. El meu avi, Ramon Tobella i Sabaté tenia una altra filla, Eulàlia (1913-1936), que després es casaria amb Bonaventura Oller i Valls, de cal Vador. L'Eulàlia, més coneguda com a Laieta, va morir en estat l'any 1936 d'un atac de cor. L'abril 1920 l'avi es va tornar a casar amb la Teresa Pascual i Ollé, de cal Tinet, que havia nascut a can Valls, masia desapareguda de Gelida, on estaven com a masovers. Aquests Pascual són una branca de can Pasqual de Gelida. El desembre de 1920 el meu avi i sa mare van al notari de Sant Sadurní d'Anoia perquè faci inventari dels béns del seu pare mort el gener anterior. En aquest inventari surten els censos que cobrava anualment per una quantitat de 37,50 pessetes. És la mateixa quantitat del 1845. D'aquest segon matrimoni dels meus avis materns va néixer una única filla, Raimunda o Ramona. L'avi Ramon, a més de pagès, treballava de paperer a la

Gelidense. Fent de pagès tenia un hort a can Pasqual, un oliverar en terres del Racó i una vinya pròpia a terres de can Duran de la Costa tocant a la Rierussa. En data imprecisa havia muntat un negoci de palla i alfals. Políticament era d'ERC i va ser regidor poc temps a l'Ajuntament de Gelida. Em consta que possiblement va actuar com a sindicalista en la fàbrica de la Gelidense segons m'havia explicat la meua àvia. L'avi, després d'haver acabat la guerra, va ser detingut, li van fer consell de guerra i va ser empresonat a la Model. Li va caure la sentència de pena de mort. Uns anys després li va ser retirada, li van atorgar llibertat vigilada fins a complir la pena de sis anys i mig. L'avi va morir a Gelida el 1953 d'un càncer de còlon.

Aquestes són unes pinzellades de la història de la família de cal Boter que podran seguir en una altra ocasió. Les fotografies són propietat de l'autor i cedides per Amadeu Tubella i Ramon Carles Calderé.

Bona Festa Major 2015

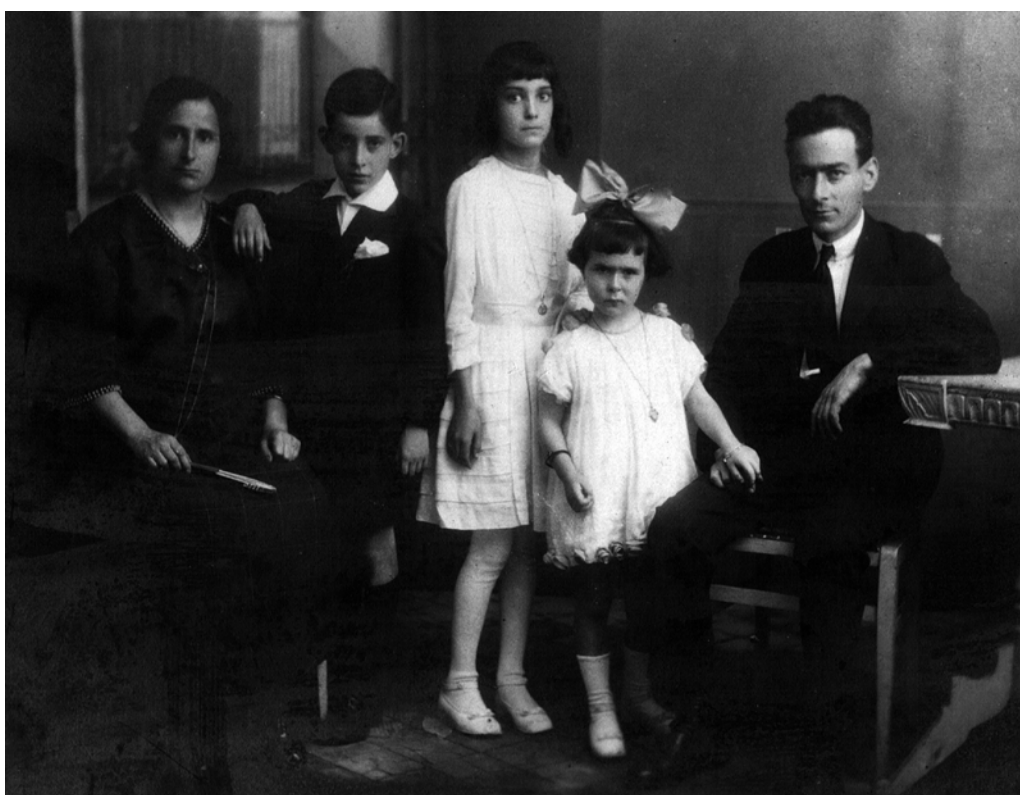
Camil Tubella amb el seu besnét Ramon Carles, 1959

Amadeu Tubella i Rosa Figueras. Composicio fotogràfica.

Ramon Tubella i la Teresa Pascual, 1920

Lluïsa Tubella, Ramon Esteve i família, 1923